

2024-02-06

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Domstolsverkets promemoria Några processrättsliga reformer i allmän domstol (Ju2023/01245)

Sveriges Domareförbund har anmodats yttra sig över rubricerad promemoria.

Sveriges Domareförbund är ett yrkesförbund för domare. Förbundet ska företräda Sveriges domare i lagstiftnings- och rättskipningsfrågor, värna om domstolarnas självständighet och i övrigt bevaka frågor av betydelse för den dömande verksamheten. Mot denna bakgrund avstår förbundet från att lämna synpunkter på de förslag som lämnats om införande av ansökningsavgifter och hur överklaganden av uttag av avgifter ska behandlas.

Sveriges Domareförbund tillstyrker förslaget om att nämndemäns tjänstgöringsmöjlighet och möjligheten att närvara via videolänk ska utvidgas men avstyrker förslaget att begränsa möjligheten att närvara via telefon. Förbundet har ingen erinran mot förslaget att fler mål ska kunna avgöras utan deltagande av nämndemän men anser att frågorna om domstolens sammansättning och möjlighet att avgöra mål utan huvudförhandling bör bli föremål för en samlad översyn.

Utvidgade möjligheter att närvara via videolänk

Sveriges Domareförbund instämmer i den bedömning som görs i promemorian att det finns skäl att utvidga möjligheten att låta parter närvara vid förhandlingar via video. Domareförbundet vill dock understryka att detta kräver att de tekniska lösningar som tillhandahålls uppfyller högt ställda krav på funktionalitet och kvalitet. I dessa delar finns idag en hel del att önska. Det förekommer ofta att bild- och ljudkvalitén varierar, att uppkopplingar inte är stabila och att de som deltar via video inte alltid förstår hur de ska göra för att få uppkopplingen att fungera. Detta leder till att förhandlingar försenas eller inte kan genomföras. Ett särskilt stort problem är att Kriminalvården inte har tillräckligt många rum med videouppkoppling vilket gör det svårt för domstol att boka ut förhandlingar inom rimlig tid. En utökad möjlighet att använda videoteknik måste därför åtföljas av såväl tydlig styrning som resurser från regeringens sida till aktuella myndigheter så att utveckling och underhåll av de tekniska lösningarna möjliggörs och prioriteras.

Vad gäller möjligheten för rättens ledamöter att delta via videolänk vill domareförbundet understryka att detta givetvis inte bör vara en utgångspunkt. Den ökade mängden stora och omfattande rättegångar har dock påvisat behovet av en mer flexibel inställelse för rättens ledamöter. Det är idag inte ovanligt med rättegångar som pågår i många månader eller år. Om en ledamot av rätten

p.g.a. lättare sjukdom eller andra omständigheter såsom inställd kollektivtrafik, inte kan ta sig till domstolen måste idag denne antingen lämna förhandlingen eller hela förhandlingsdagen ställas in. Detta är i många fall inte rimligt. Det har också förekommit rättegångar som pågått under lång tid där så många av rättens ledamöter hoppat av att rättegången måste tas om för det fall av ytterligare en ledamot tvingas lämna förhandlingen. I sådana fall framstår det närmast som orimligt att inställelse via video inte skulle få användas för att genomföra förhandlingen.

Vad gäller det lämnade författningsförslaget ställer sig Sveriges Domareförbund frågande till varför ”som utgångspunkt” lagts till i bl.a. 5 kap. 10 § rättegångsbalken. Detta uttryck står inte idag i lagtexten, trots att videonärvaro ändå är tillåtet. Förbundet kan inte se att tillägget fyller någon funktion.

Begränsade möjligheter att närvara via telefon

I promemorian föreslås att möjligheterna att närvara via telefon ska begränsas. Skälen för förslaget kan inte uppfattas på något annat sätt än att detta krävs för att den utökade möjligheten till videonärvaro ska kunna motiveras. Domareförbundet anser inte att en sådan avvägning bör ske. I stället bör varje inställesätt bedömas för sig.

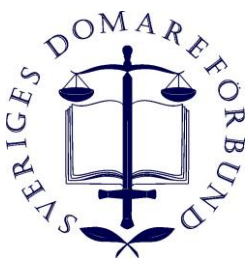
Sveriges Domareförbund kan inte se att det i promemorian framförts några särskilda problem med dagens regler, vare sig ur tillämpnings- eller rättssäkerhetssynpunkt. Förbundet anser därför att domstolarna bör ha samma möjlighet i framtiden som idag att själva göra en bedömning av vilket inställesätt som är rimligast i varje enskilt fall.

Utökad möjlighet till ensits i brottmål

Under de senaste åren har möjligheten för tingsrätt att avgöra mål utan huvudförhandling utökats. Samtidigt har domstolen också fått viss utökad möjlighet att avgöra mål utan att nämndemän deltar. Justitiedepartementet har också remitterat ett ytterligare förslag om förändring av möjligheterna att avgöra mål i den tilltalades utvaro.

Sveriges Domareförbund har i sitt remissyttrande över det sistnämnda förslaget angett att de regler som styr handläggningen och rättens sammansättning bitvis är motsägelsefulla och att de har olika utgångspunkter. I vissa fall utgår regleringen från vilken straffskala som gäller för aktuell brottslighet medan andra regler anknyter till den påföljd som är aktuell.

Det nu aktuella förslaget innebär att ytterligare en förändring sker utan att en samlad översyn av regleringen görs. Sveriges Domareförbund har i sig ingen erinran mot förslaget men vill återigen understryka behovet av att regeringen ser över och samordnar reglerna för när ett mål kan avgöras utan huvudförhandling och när tingsrätten är domför med enbart en lagfaren domare. Därutöver vill förbundet understryka att det nu aktuella förslaget kommer få mycket begränsad betydelse för domstolarna. Det är få mål där inget av de brott som åtalet avser har ett maxstraff som inte överstiger ett år och där målet redan idag inte kan avgöras på handlingarna eller utan deltagande av nämndemän. De mål som träffas av förslaget sätts idag regelbundet ut på s.k. brottmålsting där nämndemän deltar i alla andra mål. Även om nämndemän inte behöver delta i ett eller flera av de mål som avhandlas under dagen är det normalt att dessa inte lämnar salen när ett sådant mål ska avgöras. Och även om de skulle gå ut när målet avhandlas innebär detta inte någon effektivisering eller besparing för domstolarna utan enbart att nämndemännen får en längre paus eller möjligen kan gå hem något tidigare än vad som annars skulle vara fallet.

Om regeringen delar den bedömning som görs i promemorian om att domstolarna bör ges utökade möjligheter att avgöra enklare mål på ett mer effektivt sätt finns det andra åtgärder som bättre skulle uppfylla detta syfte, som att utöka de påföljder som kan dömas ut utan att huvudförhandling hålls. För det fall att regeringen avser att gå vidare med det nu aktuella förslaget, och verkligen vill att detta ska få en praktisk betydelse för domstolarna, måste det enligt förbundet avse brott där maxstraffet i straffskalan uppgår till fängelse i två år. I sådana fall skulle förslaget träffa så många brottmål att det skulle bli möjligt för domstolarna att sätta ut dessa på särskilda brottmålsting där nämndemän inte alls kallas in för att tjänstgöra.

Detta remissyttrande har beslutats av förbundets styrelse.

Hanna Werth
ordförande